

KULTUR

»Det er ikke, fordi jeg tror, at jeg frelser verden med 'Mørke', men det betyder noget for mig at sige tingene højt«

JANNIK JOHANSEN, instruktør af filmen 'Mørke', til Information

FAGLITTERATUR

Leksikon på nettet

Tidligere hed det Lademanns leksikon, men nu skifter det store netbaserede opslagsværk navn til www.aschehousleksikon.dk. Samtidig supplerer Aschehoug sit netleksikon med daglig ajourføring af artiklerne, luftfotos, fotoatlas af hele Danmark, verdensatlas og 850.000 billeder samt nye billeder fra verdens begivenheder hver dag. (CA)

KUNST

Hitler på Auktion

Hvis Adolf Hitler var blevet optaget på Kunstakademiet i Wien, ville nazismen måske aldrig være opstået, og Anden Verdenskrig ville formodentlig aldrig være brudt ud. For Hitler ville oprindeligt være en stor kunstner og forsømt af samme grund sin skolegang. Fra midten af oktober vil to af Hitlers akvareller indgå i en udstilling i Bergamo om moderne kunst og samtidskunst. De to akvareller er fremstillinger af Parlamentet i Wien og Peterskirken i München. Uanset at kunstneren mest er blevet kendt som Tysklands diktatoriske leder gennem 12 år og ikke som den kunstmaler, som han drømte om at blive, betragtes de udstillede genstande som historiske dokumenter. (pmho)

BØRN

Mal selv

Snart kan børn og unge selv få lov at udfolde sig kunstnerisk, når de aflægger Skaens Museum et besøg. Bikubenfonden har foræret museet et ældre, bevaringsværdigt hus på Sct. Lurentii Vej nr. 9, lige ved museet, og her er indrettet et nyt aktivitetshus og billedværksted, beregnet for museets yngste gæster. Allerede fra nytår er det meningen, at skoleklasser kan booke omvisninger og undervisning i maleri. Der er indrettet en hel lille malerskole for børn, og Skaens Museums nye aktivitetshus har fået navnet 'Bikuben'. 'Det er et godt navn, også fordi vi regner med, at huset vil komme til at summe af aktiviteter', udtaler museumsdirektør Annette Johansen. Indvielsen foretages fredag den 14. oktober kl. 17 af direktør for Bikubenfonden, Kay Dam Steffensen. (pmh)

SKOLE

Kunstnere på besøg

Til næste skoleår har skoler og kommuner mulighed for at få en kunstner på besøg med næsten alt betalt. For tredje år i træk kan institutionerne i foråret søge tilskud til at få en billedkunstner, komponist, forfatter eller lignende ud på skolen og møde børnene. De foregående to år har skolerne kunnet få halvdelen betalt, men nu har Kunstrådet besluttet at hæve tilskuddet til op mod 100 procent. For at sikre, at de kunstnere, der besøger skolerne, har et højt kunstnerisk niveau, har rådet desuden indbudt kunstnere til at blive optaget i en database. På den måde skal det være lettere at få oplysninger om, hvilken kunstner det ville være relevant at invitere. Listen vil ikke være lukket, og det er meningen, at den hele tiden skal udvides med nye kunstnere og projekter. (tuxen)

DIVA. Helene Gjerris synger sange fra 20'ernes Berlin. – Arkivfoto: Thomas Søndergaard

WEIMAR

Degenereret skønsang

'Hvad kildrer skønnere i øregangen end herrestemmer, der i tæt harmoni synger indsmigrende melodier i brillante arrangementer? Og så på tysk? Wenig!'. Det tør ensemblet Kopenhagens Kabarett godt selv sige op til koncerterne tirsdag, onsdag, fredag og lørdag i næste uge i Literaturhaus i Møllegade 7 i København. De fem i musikalsk forstand højt uddannede herrer i Kopenhagens Kabarett er ret danske, men kan angiveligt »mere end kasserollebøjningen«. De debuterede i maj for fulde sale og er nu på færd igen med den bedste musik fra Weimartidens Berlin – virtuost, brudende, raffineret og gerne en smule degenereret. Som dengang er den underskønne mezzosopran Helene Gjerris igen gæstesolist, og hun synger sange fra Marlene Dietrichs, Zarah Leanders og Lotte Lenyas repertoire. Ensemblet har hjemmesiden www.kopenhagengkabarett.dk. (mBo)

VEJRET

Kunst til prognoserne

DR's meteorologer har i embeds medfør besøgt Statens Museum for Kunst. Her har de i samlingen valgt en række danske malerier, der også har med vejr at gøre. De vil fremover lejlighedsvis dukke op i forbindelse med vejrudsigten. »Koblingen mellem kunst og vejrprognoser er for så vidt oplagt. Kunstnere har jo gennem alle tider arbejdet med og ladet sig inspirere af vejret«, siger museumsdirektør Allis Helleland. Blandt kunstnerne finder man Maja Lisa Engelhardt, Eckersberg og Weie. (bith)

Københavnersnude

Fortsat fra forsiden

til duften af brændte mandler, kaffe og læder fra skindforretningernes åbne døre.

»Duftene er flygtige her. De skifter hele tiden, og der er mange af dem. Man bliver helt overvældet. Ham, der går foran os i den røde trøje, har en kraftig kropslugt. Jeg tror, han er østeuropæer.«

Ifølge Joel Leonard har en gennemsnitsdansker med kommunefarvet hår og blå øjne en karakteristisk svag kropslugt modsat de fleste sydlændinge. Jo mørkere og mere behårede vi er, jo kraftigere er vores kropslugt.

Foran en fodgængerovergang vender Joel Leonard sig efter en lugt, kun han bemærker.

»Der er en, der er ked af det, men jeg ved ikke, hvor det kommer fra. Det er en lidt ubehagelig lugt. Vi udsender konstant duftsignaler gennem kropslugten, der fortæller, hvordan vi har det både fysisk og psykisk. Angstens sved har en helt anden duft, end den du får i et fitnesscenter. Det ved alle fra eksamensbordet, og virkelig deprimerede mennesker lugter kraftigt og dyrisk. Lidt som gorillaer. Vi kalder det for den sjette sans, men det er hormonelle duftstoffer, som vi instinktivt reagerer på. Ligesom dyrene. Du kan stå foran en gyde og få fornemmelsen af, at du ikke skal gå derind. Det er din næse, der fortæller dig, at der er fare på færde«, siger Joel Leonard.

Vesterbro

Er man ude på noget, er kvarteret omkring Hovedbanegården et godt sted at lure på sit offer. Stanken af urin lammer enhver næse og giver knockout til al finere duftkommunikation. Det udenørs pissoir er i luften et godt stykke ned ad Istedgade sammen med lugten af skrald, plastik og overdøvede parfumer fra pornofilmretningerne. Og Wunderbaum, mener Joel Leonard. Alt sammen kryddret med indisk madlugt.

Så kommer vi til Gasværksvej, og her skiller ikke kun gaden, men også duften i to. På den anden side erobrer citroner, æbler og krydderier fra grønthandlernes butikker duftmagten, og ved Enghave Plads tager træerne og den karakteristiske lugt fra Carlsberg imod.

»Lugten af humle skifter mellem en svag kryddret blomsterduft i retning af kamille og øllebrød. I dag er det øllebrød, kan jeg lugte. Går næsten over i let hestepære.«

Tidligere var det ikke kun Carlsberg, der lugtede af øllebrød. Københavnerne kostvaner har ændret sig gennem de sidste 50 år, og det har deres kropslugt også. Før fyldtes trappeopgangene hver aften med duften af stuvet hvidkål, mors frikadeller stegt i margarine, flæskkesteg og brun sovs. Lugten sivede ud i gaderne fra køkkenerne – og med nogen forsinkelser også fra københavnerne kroppe ...

Til gengæld var der ikke den store risiko for at komme til at sidde ved siden af en hvidløgslugtende københavner.

»Det var næsten umuligt at få

SKARP NÆSE. Joel Leonards næse fortæller ham næsten alt. Han kan lugte om et menneske er ked af det eller om et ungt par lige har elsket. – Foto: Lars Hansen

Manden med næsen

■ Duftesperten Joel Leonard, 60 år, er født i New York, men har de sidste 37 år boet i København. Blev oplært af sin mor-mor, der allerede tidligt opdagede hans veludviklede lugtesans. Uddannet antropolog med speciale i dufte som kulturudtryk fra Københavns Universitet. Og som røgelsesblander i Japan.

■ Lever af sin næse som skaber af personlige parfumer til private kunder, foredragsholder og underviser i bl.a. duftmarketing – bevidst brug af dufte i markedsføring og design – på Handelshøjskolen og Danmarks Designskole.

■ Iscenesætter også særlige duftstillinger for museer, herhjemme bl.a. på Nationalmuseet og Rosenborg Slot.

■ Udgav i 2001 bogen 'Lugten af penge' om duftmarketing.

Lugtfakta

■ Lugte opleves stærkere ved dagry og solnedgang. Blandt andet på grund af fugtigheden

■ Lugtesansen kaldes også for mindernes sans. Den er nært knyttet til hukommelsen og følelserne, og derfor kan en bestemt duft være en direkte vej til bestemte personer, steder eller begivenheder.

■ Lugte registreres i den ældste del af hjernen, der også arbejder sult, søvn, drømme og seksualitet

■ Hjernen kan skelne mellem op mod 10.000 forskellige lugte.

■ Sommerens høje temperaturer gør dufte intense og lokale, imens vinterens kulde gør dem mere subtile. Til gengæld transporteres de længere rent geografisk.

fat i et fed hvidløg dengang. Man skulle nærmest tage til Paris for at få den slags eksotiske varer. I dag er lugten af hvidkål næsten forsvundet, og i stedet er luften fuld af hvidløg, karry, citrongræs og alverdens eksotiske krydderier. Derfor er baggrundsduften i gaderne helt anderledes i dag», siger Joel Leonard.

Vil man gå på jagt efter fortidens dufte, er gode gamle dan-

ske værtshuse med servering af traditionel dansk mad et godt bud. Især hvis man med sin fantasi tilsætter et stæk af datidens damers cerutrog og herrernes hang til hår- og duftevand.

Frederiksberg

I Frederiksberg Have er der ikke brug for fantasi. Allerede ved indgangen byder blomsterbedene velkommen med lavendel, salvie og

rosmarin, og længere inde føres næserne gennem dyb skov, nyslået græs og søde blomsterdufte.

»For mig er en sejltur i Frederiksberg Have en årlig duftbegivenhed. Havens dufte opleves på en helt anden måde fra vandet. Takket være de dygtige gartnere og blandingen af plejet og uplejet natur er haven en fantastisk duftoplevelse med alt fra svampe til gamle egetræer. Nu kan man også lugte Zoologisk Have. Jeg tror, det er en bjergged«, siger Joel Leonard og nærmer sig ekstase i sin begejstring over haven, der står øverst på hans duftlister.

Ude på gaden forklarer han, at temperaturen altid er tre til fire grader lavere på Frederiksberg på grund af afstanden til havnen. Det præger duftbilledet med knap så mange skiftende, men til gengæld stærke dufte. Vi stiger på en af Københavns busser, der kan være et sandt duftbombeardement, og for manden med næsen, sjældent en fornøjelse.

»De er overfyldte, og udluftningen er ofte dårlig. Har man bare to ildelugtende mennesker, lider hele bussen under det. Nogen gange kan jeg lugte, at ham ved siden af er vvs-mand, en anden har været på værtshus, eller at et ungt par lige har elsket. Det kommer alt sammen frem i bussen, og det kan være for mange uvedkommende meddelelser at få på en gang.«

Nørrebro

På Nørrebrogade er vi tilbage i byen. Men langt fra Strøgets flygtige, fine dufte. Parfumerne er orientalske, krydrede og præget af tunge blomsterdufte, og luften er tung af benzin og diesel. Et sted over Assistens Kirkegårds mur forenes lugten af træer og planter med krydderier, shawarma, citro-

ner og armsved. En kølig svedlugt med en snert af kalk og noget svagt elektrisk, der ifølge duftesperten er et tydeligt tegn på aggression. Ikke fordi folk på Nørrebro er aggressive i sig selv, men fordi der er så mange af dem, og de skal alle sammen forbi, videre og igennem. Nu.

»Lige meget, hvem du er, og hvordan du ellers lugter, trænger kamphormonerne igennem, og modtagerne af duftene reagerer på samme måde. Det bliver næsten en duftuniform, alle har på. Men den er med til at gøre Nørrebrogade til en af Københavns mest spændende gader for lugtesansen. Duftene er helt anderledes her og et fantastisk møde mellem arabiske kager, tropiske frugter og grønsager og gammel dansk kirkegård. Næsten som et duftsymbol på det multietniske liv, der leves herude.«

Deres udsendte næser bevæger sig mod duftrensens afslutning. Ved det sidste stykke af Nørrebrogade på vej mod søerne går lugtmekanikken i natostilling som forsvar mod dunsten fra bussernes bagpartier. Indtil søerne kommer til undsætning med sine ferskvandsdufte og en befriende fornemmelse af åbenhed. Efterårsparfumen trænger tydeligt igennem, og man ændrer automatisk dybt ind for at fylde hele kroppen op med København.

»Det er det, der er så fantastisk. Der er nye dufte lige rundt om det næste hjørne. At opleve København gennem næsen giver mig følelsen af at være ude og rejse i en fremmed by – uden at betale for det. Sådan tror jeg, de fleste vil opleve det. Duftene ligger lige derude. Det gælder bare om at gå frem efter næsen.«

kultur@pol.dk

EGOLAND
af Ivar Gjørup
www.egoland.dk

